

Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Porkkalankatu 1
00180 Helsinki

puh. (09) 6850 120
fax (09) 6850 1220
www.fine.fi

Opas liukastumisvahinkojen korvaamisesta 11.02.2011

1. JOHDANTO	2
2. VASTUU VAHINGOISTA ERI ALUEILLA	2
2.1. Kadut ja jalkakäytävät	2
2.2. Yleiset alueet	7
2.3. Piha-alueet	8
2.4. Oman taloyhtiön alue	9
2.5. Maantie	11
2.6. Yksityinen tie	12
2.7. Muu kuin jalankulkuun tarkoitettu alue	12
3. KORVAUKSET JA NIIDEN HAKEMINEN	13
3.1. Korvauksen hakeminen	13
3.2. Korvaukset	14
3.3. Vahinkoa kärsineen omat vakuutukset	15
3.4. Korvausoikeuden vanhentuminen	15
3.5. Muutoksenhaku vakuutusasioissa	16
4. ERÄITÄ MUITA KYSYMYKSIÄ	16
4.1. Vahingon näyttäminen	16
4.2. Oma myötävaikutus	18
4.3. Muu vahinkoon myötävaikuttanut seikka	19
5. LOPUKSI	20

1. JOHDANTO

Talvisin sattuu päivittäin satoja kulkuväylien liukkaudesta johtuvia tapaturmia, joista sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan aiheutuu vuosittain jopa 200 miljoonan euron kustannukset. Liukastumistapaturmista aiheutuneiden kustannusten on arvioitu olevan viisinkertaiset katujen kunnossapidon kustannuksiin verrattuna. Huomattava osa näistä vahingoista olisi vältettävissä, mikäli kulkuväylien talvikunnossapidosta huolehdittaisiin asianmukaisesti ja mikäli jalankulkijat varautuisivat riittävästi liukkauteen käyttämällä talvikeleihin sopivia jalkineita sekä liukuesteitä ja välttäisivät kiirettä.

Suurin osa liukastumisten aiheuttamista henkilövahingoista on vähäisiä; mustelmia tai venähdyksiä, joiden vuoksi ei aina edes hakeuduta lääkärinhoitoon. Toisaalta kaatuminen voi aiheuttaa vakavia, jopa kuolemaan johtavia vammoja. Lääkärinhoitoon liukastumisvammojen vuoksi hakeutuu vuosittain yli 50.000 jalankulkijaa ja noin 5.500 heistä tarvitsee erikoissairaanhoidon. Liukastumisista aiheutuneisiin vammoihin menehtyy vuosittain arviolta 10 ihmistä. Tyypillisimpiä liukastumistapaturmissa syntyneitä lääkärin hoitoa vaativia vammoja ovat ranne-, lonkka- ja nilkkamurtumat sekä pään vammat.

Vahingon satuttua korvauskysymysten selvittäminen on tärkeää. Vahinkoa kärsineen omien vakuutusten lisäksi korvausta voidaan hakea siltä taholta, joka on vastuussa liukastumispaikan kunnossapidosta. Kiinteistön omistaja on tällöin yleensä se, joka on korvausvastuussa vahingoista. Vuokralainen, jolla on hallinnassaan koko kiinteistö, voi joutua korvausvastuuseen kuten kiinteistön omistaja. Kunnalta korvausta voidaan vaatia, mikäli liukastuminen on sattunut kunnan kunnossapitovastuulla olevalla alueella. Korvausvastuun syntyminen edellyttää kuitenkin tuottamusta eli tässä tapauksessa sitä, että alueen kunnossapidosta vastuussa oleva taho on laiminlyönyt asianmukaisen liukkauden torjunnan.

Korvauksen saannin kannalta merkitystä voi olla sillä, missä on kaatunut. Eri alueiden kunnossapitoa sääntelevät eri lait ja säännökset, joissa edellytetty kunnossapidon taso voi vaihdella.

2. VASTUU VAHINGOISTA ERI ALUEILLA

2.1. Kadut ja jalkakäytävät

2.1.1. Kunnossapidon taso

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapidosta säädetään laissa kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta eli katulaissa. Lain mukaan kadun kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon kadun liikenteellinen merkitys, liikenteen määrä, säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset, vuorokaudenaika sekä eri liikennemuotojen, kuten moottoriajoneuvoliikenteen, jalankulun ja polkupyöräilyn, tarpeet sekä terveellisyys, liikenneturvallisuus ja liikenteen esteettömyys.

Kadun kunnossapitoon kuuluvat mm. ne toimenpiteet, jotka talvella ovat tarpeellisia kadun pitämiseksi liikenteen tarpeiden edellyttämässä kunnossa, kuten lumen ja jään poistaminen, kadun pinnan pitäminen tasaisena, liukkauden torjuminen sekä siihen käytetyn kiviaineksen poistaminen.

Lähtökohtana on se, että kadulla liikkujan on voitava luottaa siihen, että liikkuminen voi tapahtua turvallisesti. Kadun kunnossapidosta huolehtivan on otettava huomioon myös se, että kaikkien on voitava iästä tai toimintarajoitteista huolimatta käyttää katuja ja yleisiä alueita.

Liikenteellisesti keskeisissä paikoissa, kuten kaupunkien keskustoissa ja liikenneasemien läheisyydessä edellytetään kunnossapidossa korkeampaa tasoa ja kiireellisempiä toimia kuin syrjäisillä asuinalueilla. Mitä enemmän alueella liikkuu jalankulkijoita ja pyöräilijöitä, sitä korkeampaa kunnossapidon tasoa edellytetään. Myös ajankohta vaikuttaa kunnossapidon tasoon; ruuhka-aikana vaaditaan korkeampaa tasoa kuin iltamyöhään tai aamuyöstä. Säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset on otettava huomioon. Poikkeukselliset säätilan vaihtelut on otettava huomioon olosuhteiden sallimalla kohtuullisella tavalla. Laki ei edellytä sitä, että kunnossapitoluosto mitoitettaisiin kaikkein poikkeuksellisimpia tilanteita varten. Poikkeuksellisen säätilan aikana tulee ensin huolehtia liikenteellisesti keskeisistä alueista. Millään alueella kunnossapidon taso ei kuitenkaan saa pitkään alittaa tyydyttävää tasoa.

Kunta voi päättää, jos liikenteelle ei aiheudu huomattavaa haittaa, että määrätty katu tai kadun osa pidetään talvella kunnossa vain osittain tai sitä ei lainkaan hiekoiteta, jotta sitä voidaan käyttää kelkalla kulkemiseen. Liukkauden torjumatta jättämisestä on ilmoitettava esimerkiksi kylttejä tai liikennemerkkejä käyttäen.

Kunta voi myös antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten kadun ja yleisten alueiden kunnossapito talvella on laissa asetetut velvollisuudet ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen hoidettava. Nämä määräykset ovat lähinnä katulain säännöksiä täsmen-täviä. Määräykset voivat koskea mm. kunnossapitotyön suoritustapaa ja -aikaa sekä katujen ja yleisten alueiden jaottelua eri kunnossa- ja puhtaanapitoluokkiin. Se, että kiinteistön omistaja noudattaa ko. määräyksiä, ei kuitenkaan poista korvausvastuuta, mikäli voidaan todeta, että jalkakäytäviä olisi olosuhteet huomioon ottaen tullut esim. hiekoittaa useammin tai muulloin kuin mitä kunnan antamissa määräyksissä edellytetään.

2.1.2. Kunnossapitovelvollinen

Katujen ja yleisten alueiden kunnossapidosta vastaa kunta ja jalkakäytävien kunnossapidosta sen tontin omistaja, jonka kohdalla jalkakäytävä on. Tontinomistajan velvollisuutena on pitää jalkakäytävä käyttökelpoisena poistamalla jalankulkua haittaava lumi ja jää sekä huolehtia liukkauden torjunnasta. Lisäksi tontinomistajan velvollisuutena on tarvittaessa poistaa jalkakäytävälle tai sen vierelle kertyneet lumivallit. Tontinomistaja vastaa myös tontille johtavan kulkutien kunnossapidosta. Kunnossapitovastuussa oleva taho vastaa myös sellaisen jalankulkuun tarkoitetun kadunosan kunnossapidosta, jossa ei ole varsinaista rakennettua jalkakäytävää.

Pyörätien sekä rakenteellisesti toisistaan erottamattoman jalankulku- ja pyörätien kunnossapito kuuluu kunnalle. Mikäli pyörätie ja jalkakäytävä on erotettu toisistaan, tontinomistaja vastaa jalkakäytävän talvikunnossapidosta.

Katulain mukaan kunnalla on mahdollisuus, ja tietyissä tilanteissa velvollisuus, ottaa tontinomistajille kuuluvat kadunhoitotehtävät itselleen. Kunta voi periä tästä aiheutuvat kustannukset tontinomistajilta. Mikäli kunta katulain nojalla ottaa jalkakäytävien kunnossapidon hoitaakseen, se vastaa myös mahdollisista laiminlyöntien aiheuttamista vahingoista. Kunnossapitotehtävien siirtyessä sopimuksella esim. huoltoyhtiölle vastuu säilyy kuitenkin sillä, jolle se lain mukaan kuuluu eli tontinomistajalla.

2.1.3. Ratkaisukäytäntöä

Oikeuskäytännössä on katsottu, että kunnossapitovelvollisella on ns. korostettu huolellisuusvelvoite kunnossapidon suhteen. Tämä tarkoittaa sitä, että korvausvastuu on ankarampaa kuin normaali yksityishenkilöiden välinen tuottamusvastuu eli vähäisempikin huolimattomuus aiheuttaa korvausvelvollisuuden.

Korkeimman oikeuden ratkaisuisissa katulain mukainen kunnossapidon tavoitetaso on asetettu hyvin korkealle. Korvausvastuusta voi välttyä ainoastaan jos näyttää huolehtineensa liukkaudentorjunnasta katulain säännösten mukaisesti tai jos olosuhteet ovat olleet niin poikkeukselliset, että ne ovat tehneet asianmukaisen liukkaudentorjunnan ylivoimaiseksi tai hyödyttömäksi. Tapauskohtaisesti arvioidaan, ovatko olosuhteet olleet niin ylivoimaiset, että ne vapauttavat kunnossapitovelvollisen korvausvastuusta. Sellaiset sääolojen äkilliset muutokset, joihin on mahdollista, vaikkakin käytännössä hankalaa varautua, eivät ole peruste vastuusta vapautumiselle. Liukkauden torjuntaan tulee olosuhteiden niin vaatiessa ryhtyä vaikka aamuyöllä. Kunnossapidosta vastaavan on seurattava tilannetta ja tarpeen vaatiessa ryhdyttävä välittömästi toimenpiteisiin. Käytännössä liukastumisvahingot tulevat tämän tiukan huolellisuusvelvoitteen vuoksi lähes aina korvattaviksi.

KKO 1995:69

Jalankulkija vahingoittui sunnuntai-aamuna klo 6.45 kaatuessaan vilkasliikenteisellä kadulla olevalla jäisellä hiekoittamattomalla suojatiellä. Kadulla tiedettiin olevan jalankulku- ja ajoneuvoliikennettä myös yöaikaan. Suojatien liukkaus oli johtunut edeltävän yön pakkasesta ja aamuyöllä sataneesta alijäähtyneestä vedestä. Kaupunki oli ryhtynyt katujen kunnossapitotöihin tapahtumapäivänä klo 07.00 aamulla. Kaupungin katsottiin olevan kadun kunnossapitovelvollisena vastuussa vahingosta.

KKO 1997:151

Kiinteistön katolta oli auringon lämmön vaikutuksesta valunut syöksytorvea pitkin jalkakäytävälle vettä, joka oli pakkassään johdosta jäähtynyt. Vahingonkärsinyt oli yöllä klo 01.00 liukastunut jäätyneessä kohdassa ja loukkaantunut. Korkein oikeus katsoi, että syöksytorvesta valuvan sulaveden jäätyminen pakkasyönä jalkakäytävälle ei ollut ennalta arvaamatonta. Talon omistava asunto-osakeyhtiö ei ollut näyttänyt, että liukastumista estävän hiekan pysyminen jalkakäytävällä olisi vällinneysolosuhteissa ollut mahdotonta. Aluetta, joka oli jäähtynyt, ei ollut ra-

jattu puomein tai osoitettu muilla varoitusmerkeillä. Tämän vuoksi asunto-osakeyhtiö oli vastuussa aiheutuneesta vahingosta.

Katulakia uudistettiin vuonna 2005 mm. luettelemalla laissa tarkemmin ne seikat, jotka on otettava huomioon kadun kunnossapidon tavoitteellista laatutasoa määriteltäessä. Korkein oikeus ei ole vielä antanut yhtään ratkaisua uuden katulain perusteella. Koska lainmuutoksen tarkoituksena kuitenkin oli parantaa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden asemaa, oikeuskäytäntö tuskin muuttuu uuden lainsäädännön myötä kevyelle liikenteelle epäedullisemmaksi.

Vakuutuslautakunta on antanut muutamia ratkaisuja, joissa poikkeuksellisen huono sää on otettu huomioon korvausvastuun poistavana tekijänä. Jatkuvan, voimakkaan lumisateen aikana ei hiekoittamisesta ole juurikaan hyötyä, koska hiekka jää lumen alle ja aurataan lumen mukana pois. Kunnossapidosta vastaavan on kuitenkin voitava osoittaa huolehtineensa liukkauden torjunnasta asianmukaisesti ennen lumisateen alkamista sekä heti sen päätyttyä.

VKL 726/07

A liukastui kevyen liikenteen väylällä 2.11.2006. A:n mukaan väylä oli auraamaton ja hiekoittamaton ja vahinkopaikka oli lumen alla jäinen. Selvitysten mukaan vahinkopäivänä ja jo kahden päivän ajan ennen sitä oli satanut runsaasti lunta. Ennen lumisadetta oli ollut lämmin jakso ja maa oli ollut lumeton. Sateiden alettua oli ollut koko ajan muutama aste pakkasta. Säätietojen perusteella lautakunta piti epätodennäköisenä, että kevyen liikenteen väylillä olisi lumisateen alkaessa ollut jäätä, minkä vuoksi kulkuväylien hiekoittaminen ennen lumisadetta ei ole ollut tarpeellista. A:n toteama liukkaus on todennäköisesti aiheutunut siitä, että aurattaessa lumi voi painua tiiviiksi ja liukkaaksi. Tämän vuoksi kevyen liikenteen väylät tulisi auraamisen jälkeen myös välittömästi hiekoittaa. Koska tässä tapauksessa kuitenkin oli satanut kaiken aikaa runsaasti lunta ja väyliä oli jouduttu toistuvasti auraamaan, ei hiekoittamisesta lumisateen kestäessä olisi ollut hyötyä. Koska riittävä liukkaudentorjunta oli kovan lumisateen vuoksi ollut ylivoimaista, ei kaupunki ollut korvausvastuussa vahingosta.

VKL 251/09

A liukastui kaupungin kunnossapitovastuulla olevalla koulun jalkakäytävällä klo 08.07 viedessään lastaan kouluun. Edeltävien 3 päivän aikana oli satanut runsaasti lunta. Jalkakäytävä oli aurattu, mutta ei hiekoitettu. Vahinkopäivän puolella lunta oli enää satanut vain heikosti. Lautakunta totesi, että aurattaessa jalkakäytävää lumisateen seurauksena se tulee myös välittömästi hiekoittaa. Ellei aluetta heti hiekoiteta, liukastumisriski on suurempi kuin jätettäessä alue kokonaan auraamatta. Tässä tapauksessa alueen auraus ja hiekoitus olisi tullut järjestää niin, että se olisi voitu hiekoittaa viimeistään ennen koulutoiminnan alkamista lumisateen oltua jo verraten pitkään sitä ennen laantuneena. Kun näin ei ollut menetelty, vaan alue oli pelkästään aurattu ja jätetty koulun alkamiseen mennessä liukkaaksi, kaupunki oli menetellyt huolimattomasti ja oli vastuussa vahingosta.

VKL 322/04

Jalankulkija liukastui klo 11.00 vakuutuksenottajana olevan taloyhtiön jalankulkuväylällä saaden kaatuessaan olkapäävamman. Vahinkopäivän aamulla oli klo 07.00 alkanut lumisade, joka oli jatkunut koko päivän. Jalankulkuväylät oli hiekoitettu ennen lumisadetta. Lautakunta katsoi, ettei sitä, että hiekoitusta ei ollut uusittu neljä tuntia jatkuneen lumisateen aikana, voida pitää kiinteistön kunnossapitovelvollisuuden laiminlyöntinä ottaen huomioon sen, että jalankulkuväylät oli ennen lumisadetta asianmukaisesti hiekoitettu. Tämän vuoksi taloyhtiön ei katsottu olevan korvausvastuussa vahingosta.

VKL 809/09

A liukastui kaupungin kunnossapitovastuulla olevalla jalkakäytävällä 26.3.2008 klo 15.30. Edellisenä päivänä lämpötila oli ollut pari astetta plussan puolella ja iltaa kohden oli pakastunut. Maassa oli lunta ja sitä satoi jonkin verran lisää. Vahinkopäivänä oli koko ajan pakkasta ja jatkuva lumisadetta, minkä vuoksi koko kunnossapitokalusto oli auraustöissä eikä liukkaudentorjuntatöitä suoritettu ennen kuin vasta lumisateen loputtua alkuillasta. Lautakunta totesi, että vaikka jatkuva lumisade ja väylien auraaminen mitätöi lumisateen aikaisen hiekoituksen tehon, kevyen liikenteen väylien pitää kuitenkin olla asianmukaisesti hiekoitettuja ennen lumisateen alkamista. Kaupungin katumestarin mukaan kevyen liikenteen väylät olivat ennen lumimyräkän alkua olleet kauttaaltaan hiekoitussepin kattamia. Lautakunnalle ei kuitenkaan toimitettu mitään selvitystä siitä, koska vahinkopaikka oli viimeksi hiekoitettu ennen lumisateen alkua. Lautakunta totesi, että näytöksi liukkaudentorjunnan asianmukaisuudesta ei riitä pelkkä yleinen ilmoitus siitä, että katuja hiekoitetaan päivittäin. Koska kaupunki ei ollut osoittanut, että vahinkopaikka olisi ollut asianmukaisesti hiekoitettu ennen lumisadetta, kaupunki oli vastuussa vahingosta.

VKL 526/05

A liukastui ja kaatui taloyhtiön pihamaalla ulkoportaiden edustalla saaden olkapään murtuman. Vahinkopäivänä satoi alijäähtynyttä vettä. Huoltoyhtiön mukaan piha oli hiekoitettu sateen alettua. Lautakunta totesi, että osuessaan maanpintaan alijäähtynyt vesi jäätyy heti ja muodostaa jääkuoren maan pinnalle. Myös hiekoitussora jää nopeasti jääpinnan alle eikä siitä ole hyötyä liukkaudentorjunnassa. Alijäähtyneellä sateella maanpinnan liukkaus voidaan täysin torjua vain suolaamalla aluetta jatkuvasti. Tällaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä ei kiinteistönomistajalta voida kohtuudella edellyttää. Koska A:n liukastuminen aiheutui siitä, että tehokas liukkaudentorjunta oli vaikeista sääolosuhteista johtuen ollut ylivoimaista, kiinteistönomistaja ei ollut korvausvastuussa vahingosta.

VKL 234/10

A liukastui ja kaatui ajaessaan pyörällä 17.11.2008 klo 8.40 kiinteistöosakeyhtiön kunnossapitovastuulla olevalla pysäköintialueella. A:n mukaan vahinko johtui ns. mustasta jäästä asfaltilla. Aluetta ei ollut hiekoitettu. Selvitysten mukaan lämpötila oli laskenut pakkasen puolelle vasta

vahinkoa edeltäneenä yönä. Marraskuun alku oli ollut myös vähäsateinen. Maassa ei tämän vuoksi ollut lunta eikä jäätä. Lautakunta totesi, että tällaisessa tilanteessa ei kiinteistönomistajalla ollut syytä epäillä kulkuväylien muuttuvan liukkaiksi, vaikka lämpötila olikin mennyt yöllä nollan alapuolelle. Näin ollen sitä, ettei pysäköintialuetta ollut ennen vahinkoa hiekoitettu, voitu pitää liukkaudentorjunnan laiminlyöntinä eikä kiinteistönomistaja ollut korvausvastuussa vahingosta.

2.1.4. Muut seuraukset

Mikäli kunnossapitovelvollinen laiminlyö katulain edellyttämät toimenpiteet, siitä voi vahingonkorvausvastuun lisäksi aiheutua myös muita seurauksia.

Katulain kunnossapitovelvoitteen noudattamista valvoo kunnan määräämän viranomaisen lisäksi poliisi. Jos joku laiminlyö lakiin perustuvan kunnossapitovelvoitteen, kunnan viranomaisen voi määrätä hänet täyttämään velvoitteen sakon uhalla tai sillä uhalla, että kunta teettää työn hänen kustannuksellaan. Jos kunta laiminlyö kunnossapitovelvollisuutensa, alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi sakon uhalla velvoittaa kunnan siihen. Jos laiminlyönnistä aiheutuu välitöntä vaaraa turvallisuudelle, kunnan valvontaviranomaisella ja poliisilla on oikeus välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin vaaran poistamiseksi.

Se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö katulain mukaisen kunnossapitovelvollisuutensa, voidaan tuomita sakkoon lain säännösten rikkomisesta. Rangaistukseen tuomitaan se, jonka velvollisuuksien vastainen laiminlyönti on. Tätä arvioitaessa otetaan huomioon asianosaisen asema, hänen tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa laatu ja laajuus sekä muutenkin hänen osuutensa lainvastaisen tilan syntyyn ja jatkumiseen.

Mikäli liukkauden torjunnan laiminlyönnistä aiheutuu henkilövahinkoja, laiminlyöntiin syyllistynyt henkilö (esimerkiksi asunto-osakeyhtiössä isännöitsijä ja hallituksen jäsenet) voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen myös vamma- tai kuolemantuottamuksesta.

2.2. Yleiset alueet

Kunnan on katulain mukaan pidettävä hallinnassaan oleva tori, katuaukio, puisto ja muu näihin verrattava yleinen alue sen käyttötarkoitusta vastaavassa kunnossa. Katuna käytettäväksi tarkoitettu yleisen alueen osa on kuitenkin pidettävä vastaavassa kunnossa kuin katualue.

On olemassa myös sellaisia yleisiä alueita, joita katulaki ei suoraan koske. Tällaisia alueita, joilla liikkuu runsaasti jalankulkijoita ovat mm. hautausmaat, joiden kunnossapidosta vastaavat seurakuntayhtymät. Myös tällaisella alueella kunnossapidosta vastaavalla on korostunut velvollisuus huolehtia siitä, että alueella voidaan turvallisesti liikkua.

VKL 120/08

A oli liukastunut itsenäisyyspäivänä klo 09.00 ollessaan viemässä kynttilöitä hautausmaalle. Hän oli kertomansa mukaan kävellyt varovasti huomattuaan, että käytävillä oli jäätikköä, vaikka sen päälle oli laitettu

hiekkaa. Huoltoyhtiö oli selvityksensä mukaan tehnyt vahinkopäivän aamulla klo 06.00-07.00 välisenä aikana hautausmaalle runsaan hiekoituksen. Koneellisessa hiekoituksessa käytetyn sepelin määrä oli olosuhteista johtuen tavallista runsaampi. Edellisenä päivänä oli ollut vähän pakkasta. Yön ja aamun aikana lämpötila oli vaihtunut plusasteiksi. Vahinkopäivänä satoi vettä ja räntää. Lautakunta katsoi, että liukkauden torjunnasta oli olosuhteet huomioon ottaen huolehdittu asianmukaisesti eikä seurakuntayhtymä ollut vastuussa A:lle aiheutuneesta vahingosta.

2.3. Piha-alueet

Vaikka katulaki koskee vain katuja ja yleisiä alueita, käytännössä vastaavan tasoista kunnossapitoa edellytetään myös kiinteistön pihamaalla olevien tavanomaisten kulkuväylien osalta. Myös pysäköintipaikka tulee pitää sellaisessa kunnossa, että autoille voidaan kulkea ja niistä poistua ilman liukastumisen vaaraa.

Jos vahingonkärsinyt on käyttänyt muita kuin yleisiä kulkuväyliä, esim. oikaissut nurmikkoalueen yli, ei kunnossapitovelvolliselle synny korvausvastuuta.

VKL 323/01

A oli terveyskeskukseen mennessään oikaissut ajoneuvoliikenteelle tarkoitettun kiertotien yli ja hän oli liukastunut ja kaatunut keskellä kiertotietä. Kaatumiskohdassa ei A:n mukaan ollut hiekkaa, vaan paljaita jäämuhkuroita. Kiertotien reuna, joka oli tarkoitettu jalankulkijoille, oli hiekoitettu. Lautakunta katsoi, ettei A:n kaatuminen ollut johtunut kiinteistön omistajan syyksi luettavasta laiminlyönnistä liukkaudentorjunnassa vaan siitä, että hän oli valinnut kulkureitin, jota ei ollut tarkoitettu jalankulkuliikenteelle. Tämän vuoksi kiinteistön omistaja ei ollut korvausvastuussa vahingosta.

Erityisen suurta huolellisuutta piha-alueen ja pysäköintipaikkojen kunnossapidon suhteen edellytetään liikekiinteistöjen omistajilta, koska tällaisella alueella liikkuu paljon ihmisiä ja hiekoitus on uusittava tavallista useammin.

VKL 317/96

A oli klo 14.15 liukastunut ja kaatunut suuren päivittäistavarakaupan pihalla. Piha oli aurattu juuri ennen vahinkoa aurastraktorilla, mutta ei vielä hiekoitettu. Vakuutuslautakunta totesi, että tällaisella alueella jalankulkuliikenne on vilkasta ja hiekoitus olisi tämän vuoksi tullut tehdä jalankulkualueiden osalta välittömästi aurauksen yhteydessä, koska muussa tapauksessa useat ihmiset altistuvat liukkaudesta johtuville tapaturmille sinä aikana, joka kuluu aurauksesta hiekoittamiseen. Lautakunta katsoi, että kiinteistön omistaja oli vastuussa vahingosta.

VKL 402/09

A liukastui liikekiinteistön pihalla 12.2.2009 klo 11.30 saaden nilkka-murtuman. A:n mukaan piha oli ollut epätasainen ja liukas. Huoltoyhtiön mukaan piha oli 9.2.2009 hiekoitettu 300 litralla sepeliä ja seuraavana päivänä 100 litralla. Vahinkopäivän aamuna huoltomies teki käsin 20 litran lisähiekoituksen tarvittaviin paikkoihin. Vahinkopäivän aamu-

na oli runsaat 6 astetta pakkasta ja klo 11.00 oli alkanut vähäinen lumisade. Lautakunta katsoi, että pihan hiekoituksesta oli huolehdittu asianmukaisesti. Hiekoituksella ei voi täysin estää jään aiheuttamaa liukkautta, koska sepeli ei pakkaskelillä pureudu jäähän kiinni. Hieman ennen kaatumista alkanut lumisade ei edellyttänyt uusia kunnossapitotoimenpiteitä. Koska kiinteistön omistaja oli toiminut kunnossapitovelvollisuutensa mukaisesti, se ei ollut vastuussa A:lle aiheutuneesta vahingosta.

Myös omakotitalon omistaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että talossa vierailevat henkilöt voivat vaaratta kulkea tavanomaisesti kulkuteinä käytettävillä alueilla. Tämä yleinen huolehtimisvelvoite on riippumaton siitä, sijaitseeko kiinteistö kaupungissa vai maaseudulla ja onko kyseisellä alueella kiinteistön omistajan vastuuta muutoin säänteleviä erityismääräyksiä.

VKL 390/04

Vakuutettu oli sairaalahoidossa ollessaan antanut naapurilleen omakotitalonsa avaimet pyytäen tätä pitämään taloa silmällä ja tarkistamaan, että kaikki on talossa kunnossa. Naapurin käydessä eräänä iltana päivittäisellä tarkastuskäynnillään hän liukastui talon ulkoportaissa saaden luunmurtumia. Päivän ollessa lämmin ja aurinkoinen portaille oli tippunut katolta sulaneesta lumesta vettä, joka oli jäänyt ilman jäähtyessä illalla. Vakuutettu oli sopinut poikansa kanssa hiekoituksesta ja muista pihatöistä sairaalassaolonsa ajaksi. Poika oli vahinkoa edeltäneenä päivänä hiekoittanut mm. portaat ilman lämpenemisen ja lumen sulamisen vuoksi. Lautakunta katsoi, että vaikka vakuutettu olikin pyrkinyt huolehtimaan talonsa hoidosta, turvallisen liikkumisen edellyttämä liukkaudentorjunta portailta oli vahinkopäivänä jäänyt suorittamatta. Koska vakuutettu oli pyytänyt naapuriaan tarkistamaan, että talossa on kaikki kunnossa, oli myös ollut odotettavissa, että naapuri liikkuu portailla. Tämän vuoksi lautakunta katsoi, että vakuutettu oli vastuussa vahingosta.

2.4. Oman taloyhtiön alue

Myös osakkeenomistajalla on oikeus saada omalta taloyhtiöltään korvausta, mikäli hän liukastuu taloyhtiön kunnossapitovastuun alaisella alueella.

Pienissä taloyhtiöissä, erityisesti rivitaloyhtiöissä, kiinteistön kunnossapito on usein päätetty hoitaa talkoovoimin eli taloyhtiön asukkaat osallistuvat kykyjensä mukaan hiekoittamiseen ja muihin ulkotöihin. Tällaisessakin tapauksessa taloyhtiö on vastuussa ulkopuoliselle aiheutuneesta vahingosta, mutta ongelmia saattaa tulla silloin kun taloyhtiön oma osakas liukastuu huonosti hoidetulla pihamaalla.

Jos taloyhtiössä ei ole jaettu kiinteitä hiekoitusvuoroja, kaikki em. järjestelyn hyväksyneet osukkaat ovat kaiken aikaa vastuussa kunnossapidosta. Näin ollen osakkaan liukastumisen voidaan katsoa aiheutuneen hänen omasta laiminlyönnistään eikä taloyhtiö vastaa vahingosta. Jos sen sijaan on sovittu kiinteät kunnossapitovuorot osakkaiden kesken, toisen osakkaan kunnossapitovuorolla liukastunut osakas saa korvausta taloyhtiöltä.

KKO 1995:169

Asunto-osakeyhtiön osakkaat olivat sopimansa mukaisesti noudattaneet järjestelyä, että muun ohella pihan hiekoittamisesta kustannusten sääntämiseksi huolehtivat osakkaat talkootyönä. Yhtiön ei katsottu olevan järjestelyyn suostuneelle osakkaalle vastuussa vahingosta, joka oli aiheutunut tämän liukastumisesta yhtiön hiekoittamattomalla pihatiellä.

Vaikka osakas ei olisikaan nimenomaan ollut mukana sopimassa ko. järjestelystä, mutta on ilmeisesti ollut siitä tietoinen eikä ole sitä vastustanut, hän ei voi vaatia taloyhtiöltä korvausta kaaduttuaan pihalla. Korvausvastuun syntyminen edellyttäisi sitä, että osakas ei ole tiennyt järjestelystä (esim. juuri muuttanut taloyhtiöön) tai että hän on sitä selkeästi vastustanut esim. yhtiökokouksessa.

VKL 423/03

Taloyhtiön osakas A liukastui yhtiön jäisellä parkkialueella loukaten selkensä. Taloyhtiössä oli sovittu, että liukkaudentorjunta parkkialueella hoidetaan osakkaiden talkootyönä. A oli muuttanut taloyhtiöön myöhemmin eikä ole ollut mukana kokouksessa, jossa liukkaudentorjunnan hoitamisesta oli sovittu. Hän oli kuitenkin asunut taloyhtiössä useiden vuosien ajan ennen vahinkoa, joten hän oli todennäköisesti tietoinen siitä, miten liukkaudentorjunta taloyhtiössä hoidettiin. Lautakunta totesi, että osakkaan suostumuksen sille, että osakkaat itse huolehtivat kunnossapidosta, ei tarvitse ilmetä jostakin hänen aktiivisesta toimestaan, kuten osallistumisesta yhtiökokoukseen, vaan myös passiivisena pysyttely voi osoittaa hänen hiljaisesti hyväksyneen järjestelyn. Lautakunta katsoi, ettei taloyhtiö ole korvausvastuussa A:n vahingosta.

Taloyhtiölle voi syntyä korvausvastuu myös silloin, kun osakas on toistuvasti valittanut huonosta kunnossapidosta, mutta taloyhtiön isännöitsijä tai hallitus ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin saadakseen osakkaat huolehtimaan liukkauden torjunnasta asianmukaisesti.

Korkeimman oikeuden päätöksestä KKO:1995:169 ilmenevä kanta on poikkeus yleiseen linjaan, jonka mukaan taloyhtiö on vastuussa liukkauden torjunnan laiminlyönnistä aiheutuneista vahingoista. Tämän vuoksi Vakuutuslautakunta on eräissä ratkaisuissaan katsonut, että ko. periaatetta tulee soveltaa vain niihin tapauksiin, joihin se sanamuotonsa mukaisesti nimenomaan soveltuu. Korvausvastuun rajoitus voi koskea vain taloyhtiön osakasta, joka voi vaikuttaa siihen, mitä yhtiössä päätetään hiekoituksen hoitamisesta ja joka kustannussäästöjen kautta hyötyy tästä järjestelystä.

VKL 539/99

Asunto-osakeyhtiön yhtiökokouksessa sovittiin siitä, että hiekoitus hoidetaan talkoovoimin. Erään ko. asiasta päättämässä olleen osakkaan puoliso, joka ei itse omistanut asunto-osakeyhtiön osakkeita, liukastui huonosti hiekoitetulla pihamaalla. Lautakunta katsoi, että koska vahingonkärsinyt ei ole yhtiön osakas eikä näin ollen voi vaikuttaa siihen, miten taloyhtiössä päätetään hoitaa liukkauden torjunta, ei korvausta voida evätä sillä perusteella, että osakkaat huolehtivat pihan kunnossapidosta.

VKL 351/00

Asunto-osakeyhtiön osakkaat olivat sopineet siitä, että kiinteistön hoito suoritetaan osakkaiden talkoovoimin. Erään osakkaan iäkäs isä, joka asui poikansa huoneistossa vuokralaisena, liukastui jäisellä kulkuväylällä. Lautakunta totesi, että vuokralainen ei voi osallistua yhtiökokouksissa tehtäviin päätöksiin, joten häntä ei voida pitää sellaisena henkilönä, jonka tietoisuus taloyhtiön tavasta hoitaa hiekoitus poistaisi taloyhtiön korvausvastuun.

2.5. Maantie

Maantielaki koskee sellaisia teitä, jotka on luovutettu yleiseen liikenteeseen ja joiden ylläpitämisestä valtio huolehtii. Tiet on maantielain mukaan pidettävä yleistä liikennettä tyydyttävässä kunnossa. Kunnossapidon tason määräytymisessä otetaan huomioon liikenteen määrä ja laatu, tien liikenteellinen merkitys sekä säätila ja sen ennakoitavissa olevat muutokset, vuorokaudenaika ja muut olosuhteet. Maantielain esitöiden mukaan kunnossapidon tason vaatimukset ovat yhdenmukaiset katulain säännösten kanssa. Edellytetty kunnossapidon taso ratkaistaan olosuhteiden kokonaisarvioinnin perusteella.

Kunnossapidon taso määräytyy kunkin kulkuväylän varsinaisen liikenteen mukaan eli ajoradan alue on pidettävä moottoriajoneuvoliikenteen edellyttämässä kunnossa ja kevyen liikenteen väylät jalankulku- ja pyöräliikenteen edellyttämässä kunnossa. Ajoradan ylittävien suojateiden alue on pidettävä vastaavassa kunnossa kuin kevyen liikenteen väylät.

Erityisestä syystä tienpitoviranomainen (Tiehallinto) voi päättää, että jotain maantietä tai maantienosaa ei pidetä edellä määritellyssä kunnossa. Tällainen tie tai tienosa suljetaan yleiseltä liikenteeltä liikennemerkkein. Tiehallinto voi myös päättää, että osa määrätystä maantiehen kuuluvasta jalkakäytävästä tai pyörätiestä pidetään kunnossa ilman liukkauden torjuntaa, lähinnä kelkkaliikenteen tarpeita ajatellen. Mikäli tienpitäjä laiminlyö lakiin perustuvan kunnossapitovelvollisuutensa, aluehallintovirasto voi uhkasakolla tai teettämishallalla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa.

KKO 1992:95

Jalankulkija oli liukastunut kävellessään taajaman keskustassa jalkakäytäviä vailla olevan yleisen tien lumista ja jäistä reunaa pitkin ja kaatuessaan loukkaantunut. Korkein oikeus katsoi, ettei valtio tienpitäjänä ole velvollinen hiekoittamaan jalankulkijoiden käyttämiä tien reunoja eikä valtio siten ollut korvausvastuussa vahingosta.

KKO 1996:71

Jalankulkija oli loukkaantunut kaatuessaan yleiseen tiehen kuuluvalla erillisellä hiekoittamattomalla jalankulku- ja pyörätiellä. Valtio tienpitäjänä katsottiin velvolliseksi pitämään tie jalankulkuliikennettä tyydyttävässä kunnossa hiekoittamalla se liukkauden torjumiseksi. Valtio velvoitettiin suorittamaan jalankulkijalle vahingonkorvausta.

Jälkimmäinen tapaus erosi KKO:n aiemmasta ratkaisusta siinä, että kyse oli jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käyttöön tarkoitettusta tiestä, jonka kunnossapidon sisältö

määräytyi nimenomaan jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden erityistarpeiden perusteella. Edellä olevat ratkaisut on annettu ennen maantielain voimaantuloa. Aiemmassa laissa edellytettiin, että tiet on pidettävä liikennettä tyydyttävässä kunnossa, ilman tarkempia määräyksiä kunnossapidon tasossa huomioon otettavista seikoista.

2.6. Yksityinen tie

Yksityisiä teitä ovat kulkuväylät, jotka palvelevat vain yksityistä käyttöä, esim. tie, joka vie vain muutamalle kiinteistölle. Tällaisen tien kunnossapidosta vastaavat tieosakkaat (tieoikeuden saaneet sekä ne, joiden kiinteistön käyttöä tie palvelee) tai tiekunta, jos sellainen on perustettu tienpitoa varten. Yksityisen tien osalta tien kunnossapitoon kuuluvat ne toimenpiteet, jotka ovat tarpeen tien pysyttämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa, niihin luettuna tien aukipitäminen talvella ja puhtaanapito.

VKL 24/05

A liukastui jäisellä ja hiekoittamattomalla yksityistiellä saaden rannemurtuman. Kyseinen tie on noin kilometrin mittainen päällystämätön ajotie, jonka varrella on 11 omakotitaloa ja tilaa. Yleisessä käytössä olevia rakennuksia tien varrella ei ole. Tiellä ei ole erillistä kevyen liikenteen väylää ja jalankulkuliikenne tiellä on vähäistä. Tie palvelee lähinnä kiinteistöille ajoa. Nämä seikat huomioon ottaen lautakunta katsoi, ettei tienhoitokunnalla ollut velvollisuutta hiekoittaa tietä jalankulkuliikennettä varten eikä se tämän vuoksi ole vastuussa A:lle aiheutuneesta vahingosta.

2.7. Muu kuin jalankulkuun tarkoitettu alue

Vahinko voi sattua myös alueella, jota ei ole tarkoitettu kevyen liikenteen käyttöön. Erilaisten oikopolkujen käyttäminen on yleistä talvellakin, katuja ei aina ylitetä suojatien kohdalta ja jalankulkuväylällä oleva este kierretään ajoväylän kautta. Lähtökohteisesti tällaisessa tilanteessa aiheutuneesta liukastumisvahingosta ei ole vastuussa kulkuväylän kunnossapidosta vastaava taho. Ajorata tulee pitää moottoriajoneuvoliikennettä tyydyttävässä kunnossa eikä sitä tämän vuoksi suojateitä lukuun ottamatta ole tarpeen hiekoittaa yhtä huolellisesti kuin jalkakäytäviä.

Mikäli oikopolun tai kiertotien käyttäminen johtuu siitä, ettei varsinaista jalankulkuväylää voi kunnossapitovelvollisen laiminlyönnin vuoksi turvallisesti käyttää, korvausvastuu voi kuitenkin syntyä. Korvausvastuun syntyminen edellyttää, että jalankulkuun tarkoitettu väylä on silminnähden niin puutteellisessa kunnossa, että vahinkoa kärsineellä on ollut pakottava syy käyttää ajorataa jalankulkuväylän sijasta.

VKL 446/03

Kaupungin kunnossapitämä jalkakäytävä oli hoitamatta ja paksun lumikerroksen peitossa, jonka aura oli työntänyt jalkakäytävälle. A joutui kiertämään hoitamattoman jalkakäytävän auratun ajoradan kautta, jolloin hän liukastui. Kaupunki ei ollut näyttänyt, ettei se olisi ehtinyt kadun aurauksen jälkeen hoitamaan kunnossapitovelvoitettaan myös jalkakäytävän osalta ja A oli joutunut käyttämään ajorataa jalkakäytävän hoitamattomuuden vuoksi. Tämän vuoksi lautakunta katsoi, että kaupunki on korvausvastuussa vahingosta.

VKL 433/04

A liukastui ajoradalla mennessään terveyskeskuksen pysäköintipaikalle. A ei käyttänyt jalankulkijoille tarkoitettua reittiä, jolla oli pienet portaat. Pysäköintialueelle johtava jalankuluväylä oli hiekoitettu pari tuntia ennen vahinkoa. Vaikka keli oli huono ja sade oli voinut heikentää hiekoituksen tehoa, eivät portaat olleet mahdollisen hiekoituksen puuttumiseen vuoksi silminnähtäen niin vaaralliset, että jalankulkijalla olisi ollut perusteltu syy valita vaihtoehtoinen kulkureitti ajoradan yli. Koska A:lla ei ollut pakottavaa syytä käyttää ajorataa jalankulkualueeksi merkityn portaikon sijasta, kiinteistönomistaja ei ollut korvausvastuussa.

VKL 321/04

A liukastui kiinteistöyhtiön piha-alueella ylittäessään n. 1,5 metriä korkeaa lumivallia, joka oli kahden vierekkäisen liikekiinteistön piha-alueiden välissä. Kyseessä ei ollut hiekoitettu ja aurattu kulkuväylä, vaan oikotie, jota jalankulkijat käyttivät sen sijaan, että olisivat kiertäneet noin 20 metrin päässä olevan jalankulkuun tarkoitetun väylän kautta. Lautakunta katsoi, että oikopolulla olevan lumivallin ja polun hiekoittamattomuuden vuoksi A:n olisi tullut ymmärtää, ettei reittiä ollut tarkoitettu jalankulkijoiden käyttöön eikä sitä myöskään voinut vahinkohetkellä turvallisesti käyttää. Koska lautakunnalle toimitetusta selvityksestä ei ilmennyt, että jalankulkijoille tarkoitettua pitempää reittiä ei vahinkohetkellä olisi voitu turvallisesti käyttää, lautakunta katsoi, ettei kiinteistönomistaja ole vastuussa vahingosta.

3. KORVAUKSET JA NIIDEN HAKEMINEN

3.1. Korvauksen hakeminen

Korvausta liukastumisvahingossa tulee hakea siltä taholta, joka on vastuussa ko. alueen kunnossapidosta. Mikäli kunnossapitovelvollisella on vastuuvakuutus, se tekee vakuutusyhtiönsä vahinkoilmoituksen. Vahinkoa kärsinyt ei yleensä voi esittää korvausvaatimusta suoraan vastuuvakuutusyhtiölle. Taloyhtiöillä ja omakotitalojen omistajilla on yleensä kiinteistö- tai kotivakuutukseen liittyvä vastuuvakuutus, josta tämän tyyppiset vahingot korvataan. Myös kunnilla ja kaupungeilla on yleensä vastuuvakuutukset. Mikäli kunnalla ei ole vastuuvakuutusta, korvausasiat käsitellään sen elimissä.

Vahingon satuttua on syytä ottaa välittömästi yhteyttä taloyhtiön isännöitsijään tai kaupungin ollessa korvausvelvollinen, rakennusvirastoon. Mikäli vahinkoa kärsinyt ei tiedä, mikä taho on vastuussa vahinkopaikan kunnossapidosta, tämän tiedon voi selvittää rakennusvirastosta.

Vastuuvakuutuksissa on aina omavastuuosuus, jonka suuruus riippuu siitä, mitä vakuutusyhtiö ja vakuutuksenottaja ovat sopineet. Omavastuuosuutta vakuutusyhtiö ei maksa vahingonkärsineelle, vaan tämä osuus tulee periä suoraan vakuutuksenottajalta. Vastuuvakuutuksissa on myös maksimikorvausmäärät, jotka ovat vakuutusyhtiön korvausvastuun ylärajana. Mikäli vahingon määrä on maksimikorvausmäärää suurempi,

korvausta tulee myös tältä osin hakea suoraan vahingon aiheuttajalta. Vastuuvakuutus-
ten maksimikorvausmäärät ovat kuitenkin yleensä niin suuria, että tavallisissa liukas-
tumisvahingoissa niitä harvemmin ylitetään.

Korvausta jalkakäytävällä liukastumisesta tulee hakea kunnossapitovelvolliselta, ei
mahdolliselta huoltoyhtiöltä, jonka laiminlyönnistä liukkaus on aiheutunut. Huoltoso-
pimus ei vapauta taloyhtiötä korvausvastuusta. Huoltoyhtiö voi sopimusrikkomuksen
perusteella joutua korvaamaan taloyhtiölle sen maksamat korvaukset, mutta ensisijai-
nen korvausvelvollinen ulkopuoliseen vahingonkärsijään nähden on taloyhtiö.

3.2. Korvaukset

Vahingosta maksettavat korvaukset määräytyvät vahingonkorvauslain mukaan eli
korvattaviin kuluihin kuuluvat esim. hoitokulut, ansionmenetykset, kipu ja särky sekä
muu tilapäinen haitta, pysyvä vika ja haitta sekä kuolemantapauksessa hautauskustan-
nukset ja elatukseen oikeutetuille perhe-eläke. Korvattavaksi voi tulla myös mahdolli-
nen kodinhoitoapu. Myös vahingon yhteydessä rikkoutuneet esineet korvataan.

Tilapäisen haitan korvaus määritellään noudattaen soveltuvin osin liikennevahinkolau-
takunnan normeja ja ohjeita sekä henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan suosituksia.
Tilapäisestä haitasta maksettavan korvauksen suuruuteen vaikuttaa vamman vaikeus-
aste, sen vaatimat hoitotoimenpiteet, sairaalassaoloaika, työkyvyttömyysaika ja vam-
masta jäänyt invaliditeetti. Pysyvän vian ja haitan korvaus puolestaan perustuu sosiaa-
li- ja terveysministeriön haittaluokkataulukon, jossa huomioon otetaan vamman ai-
heuttama yleinen toiminnallinen haitta, mutta ei ammatillista haittaa. Korvausta voi
saada myös esim. arvesta aiheutuneesta pysyvästä kosmeettisesta haitasta. Ansionme-
netyksiä korvattaessa korvausmäärän perusteeksi otetaan toteennäytetyt tulot. Ansion-
menetykskorvauksessa otetaan vähennyksenä huomioon mahdolliset muilta tahoilta
saadut korvaukset (esim. sairaspäiväraha, työkyvyttömyyseläke).

Vahingonkärsineellä on velvollisuus omalta osaltaan pyrkiä minimoimaan vahingon
määrää. Tämän vuoksi hoitokulut korvataan pääsääntöisesti julkisen sairaanhoidon
taksojen mukaisesti, vaikka vahingonkärsinyt olisikin ollut hoidettavana yksityisessä
hoitolaitoksessa. Mikäli hoitoa ei kuitenkaan ole kohtuullisessa ajassa mahdollista
saada julkiselta puolelta, korvausta voidaan maksaa yksityissairaalan taksojen mu-
kaan.

Korvaussummat voivat vaihdella muutamasta kympestä satoihin tuhansiin euroihin.
Suurimmat korvaukset maksetaan työikäiselle henkilölle, joka vammautuu niin pahas-
ti, että menettää työkykynsä loppuiäkseen.

Yleensä korvaukset eivät suomalaisessa korvauskäytännössä ole kovin suuria. Tämä
johtuu siitä, että suurin osa menetyksistä korvataan muiden, pääasiassa lakisääteisten
järjestelmien kautta (esim. hoitokulut ja ansionmenetykset). Esimerkiksi leikkaushoitoa
vaatineesta ja ilman ongelmia parantuneesta säärimurtumasta voi tilapäisen haitan
korvauksena saada 1.500–2.000 euroa. Pysyvän vian ja haitan korvausmäärään vaikut-
taa vahingonkärsineen ikä vahinkohetkellä; mitä vanhempi on, sitä pienempi korvaus.
Esimerkiksi vahinkohetkellä 57-vuotias henkilö, jolle on nilkkamurtuman seurauksena
jäänyt pysyväksi haitaksi jäykkä nilkka (haittaluokka 3), saa korvausta 5.940 euroa
(vuoden 2011 tasossa). Myös kosmeettisen haitan korvauksen suuruuteen vaikuttaa

vahingonkärsineen ikä. Sukupuolella sen sijaan ei ole merkitystä korvauksia maksettaessa.

Tarkempaa tietoa henkilövahinkojen korvaamisesta ja korvausten hakemisesta löytyy Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan julkaisemasta oppaasta ”Henkilövahinkojen korvaaminen vastuuvakuutuksesta”. Opa on saatavilla toimiston internetsivuilla osoitteessa <http://www.fine.fi>.

3.3. Vahinkoa kärsineen omat vakuutukset

Vahingonkärsinyt voi hakea korvausta myös omista vakuutuksistaan, esim. tapaturma- tai matkavakuutuksesta tai, vahingon sattuessa työmatkalla, työnantajan ottamasta lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta. Yleensä korvaukset on mahdollista saada näistä vakuutuksista nopeammin kuin kiinteistönomistajan vastuuvakuutuksesta. Ilmoitus vahingosta kannattaa joka tapauksessa aina tehdä myös omaan vakuutusyhtiöön, ettei oikeus vaatia korvausta omien vakuutusten perusteella pääse vanhentumaan.

Se, että on saanut korvausta omista vakuutuksistaan, ei estä korvauksen hakemista vahingon aiheuttajalta. Suoranaiset kulut (esim. hoito- ja matkakulut) sekä ansionmenetyks korvataan vain menetyksen todelliseen määrään saakka, mutta vahingon aiheuttajalta on mahdollista saada sellaisiakin korvauksia, joita ei henkilövakuutuksista yleensä makseta, kuten tilapäisen haitan sekä kosmeettisen haitan korvaus. Omasta vapaaehtoisesta vakuutuksesta maksettava päiväraha tai invaliditeettikorvaus ei vähennä vahingon aiheuttajan korvausvelvollisuutta ansionmenetyksen tai pysyvän haitan osalta.

3.4. Korvausoikeuden vanhentuminen

Korvausta on vaadittava vahingon aiheuttajalta tietyn ajan kuluessa, muutoin menettää oikeutensa saada korvausta. Velan vanhentumisesta annetun lain 7 §:n mukaan korvausta on vaadittava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkoa kärsinyt sai tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta, viimeistään kuitenkin kymmenen vuoden kuluessa vahinkoon johtaneesta tapahtumasta. Henkilövahinkoihin kymmenen vuoden toissijaista vanhentumisaikaa ei sovelleta, koska henkilövahingot voivat ilmetä vasta pitkän ajan kuluttua itse vahinkotapahtumasta.

Korvausvaatimuksen esittäminen katkaisee velan vanhentumisen. Vaatimus on syytä tehdä kirjallisesti ja siitä pitää käydä ilmi vaatimuksen peruste ja määrä kohtuudella vaadittavalla tavalla. Korvauksen vaatijalla on näyttötaakka siitä, että korvausvaatimus on esitetty vahingon aiheuttajalle lain mukaisessa määräajassa.

Henkilövahingot voivat pahentua pitkänkin ajan kuluttua vahinkotapahtumasta, vamma vuoksi voidaan joutua tekemään uusia hoitotoimenpiteitä tai vamma voi aiheuttaa myöhemmin työkyvyttömyyttä. Vamman pahentumisen, uusien hoitokulujen ja työkyvyttömyyden osalta vanhentumisaika alkaa kulua vasta tämän lisävahingon ilmettyä.

Liukastumisvahingoissa voi tulla kyseeseen myös vakuutusopimuslain 73 §:n mukainen vanhentumisaika. Mikäli vahingonaiheuttajalla on vastuuvakuutus, hänen tulee tehdä korvausvaatimus vakuutusyhtiölleen vuoden kuluessa siitä, kun sai tietää mahdollisuudestaan saada korvausta ja joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa va-

kuutustapahtuman sattumisesta. Jos korvausvaatimusta ei esitetä vakuutusyhtiölle määrääjässä, vakuutuksenottaja menettää oikeutensa saada korvausta vakuutuksen perusteella. Tämä ei kuitenkaan poista vahinkoa kärsineen oikeutta vaatia korvausta suoraan vahingon aiheuttajalta.

3.5. Muutoksenhaku vakuutusasioissa

Mikäli vahingon aiheuttajan vastuuvakuutusyhtiö antaa kielteisen korvauspäätöksen, vakuutuksenottaja tai vahinkoa kärsinyt voi hakea siihen muutosta joko pyytämällä lausuntoa ratkaisusuosituksia antavalta Vakuutuslautakunnalta tai nostamalla vakuutusyhtiötä vastaan kanteen tuomioistuimessa. Kanneaika on kolme vuotta siitä, kun vakuutuksenottaja tai vahinkoa kärsinyt sai kirjallisen tiedon vakuutusyhtiön päätöksestä ja muutoksenhakuajasta.

4. ERÄITÄ MUITA KYSYMYKSIÄ

4.1. Vahingon näyttäminen

Kulkuväylien kunnossapito kuuluu ns. korostuneen huolellisuusvelvollisuuden alueeseen, minkä vuoksi liukastumisvahinkoihin sovelletaan käännettyä todistustaakkaa. Normaalisti korvauksen hakijan tulee osoittaa vahingon aiheuttajan huolimattomuus, mutta liukastumisjutuissa alueen kunnossapidosta vastaavan tulee osoittaa toimineensa liukkaudentorjunnassa riittävän huolellisesti. Liukastuneen ei tarvitse osoittaa jalkakäytävän liukkautta. Riittää kun hän osoittaa liukastuneensa ko. paikassa.

Aina ei liukastumiselle löydy todistajaa; vahinko voi sattua sellaisessa paikassa tai sellaisena ajankohtana, ettei muita ihmisiä ole paikalla. Vahingonkärsinyt ei yleensä myöskään huomaa ottaa ylös mahdollisten todistajien yhteystietoja. Tällöin korvauksen saannissa voi tulla ongelmia, mikäli kunnossapitovelvollinen tai tämän vakuutusyhtiö katsoo, ettei vahingonkärsinyt ole osoittanut liukastuneensa kyseisessä paikassa. Tällaisessa tilanteessa joudutaan tapauskohtaisesti miettimään, mitä esitetyn selvityksen perusteella on pidettävä riittävästi todistettuna.

Näyttövaikeuksien välttämiseksi vahingonkärsineen kannattaa alusta asti pitää huolta siitä, että tapahtumatiedot tulevat kirjatuiksi eri dokumentteihin (esim. lääkärinlausunnot, sairauskertomukset, työtaturmailmoitukset, vahinkoilmoitus) mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja johdonmukaisesti. Mikäli tapahtumatiedoissa on ristiriitaa, korvausta on erittäin vaikea saada. Kunnossapidosta vastaavalle taholle on myös syytä ilmoittaa liukastumisesta mahdollisimman pian, vaikka hoitokulut ja ansionmenetys korvattaisiinkin alkuvaiheessa esim. työtaturmavakuutuksesta.

VKL 408/99

A liukastui työmatkallaan 7.1.1998 vakuutuksenottajan omistaman kiinteistön kohdalla olevalla jalkakäytävällä saaden olkapäävamman. A:n ansionmenetys ja hoitokulut korvattiin työtaturmavakuutuksesta. Hän haki 26.5.1998 vakuutuksenottajalta korvausta kivusta ja särystä. Vakuutusyhtiö ei maksanut korvausta vastuuvakuutuksesta perustellen päätöstään sillä, että A oli ilmoittanut vahingosta vakuutuksenottajalle vas-

ta viiden kuukauden kuluttua. Tämän vuoksi vakuutuksenottajalla ei ollut enää mahdollista todistaa huolellisuuttaan liukkaudentorjunnassa. Vakuutusyhtiö katsoi, että tällaisessa tilanteessa vahingonkärsineen tulee pystyä kiistattomasti osoittamaan kaatumispaikan huono kunto.

Vakuutuslautakunta totesi, että vahinkopaikan kunto vahinkohetkellä on mahdollista kiistattomasti selvittää vain, mikäli vahingosta välittömästi ilmoitetaan vakuutuksenottajalle, mikä ei käytännössä yleensä ole mahdollista. Mikäli vahingosta ilmoitetaan esim. viikon kuluttua, vahinkopaikka on jo monta kertaa ehditty hiekoittaa. Tämän vuoksi sitä, onko jalkakäytävä ollut liukas ja onko kiinteistön omistaja asianmukaisesti huolehtinut liukkauden torjunnasta, joudutaan yleensä arvioimaan muiden seikkojen perusteella. Tällöin otetaan huomioon vakuutuksenottajan esittämä selvitys kunnossapidosta, esim. hiekoituspäiväkirjan merkinnät, vahinkoajankohdan sääolosuhteet, vahingon laatu ja vahingonkärsineen heti vahinkotapahtuman jälkeen asiasta antamat selvitykset.

Tässä tapauksessa hiekoituspäiväkirjaan oli merkitty edellisiksi hiekoituskerraksi 6.1. ja mainittu, että 7.1. hiekoitustarvetta ei ollut. A hakeutui lääkäriin 8.1.1998 ja hänellä todettiin vammat, jotka sopivat syntyneiksi kaaduttaessa. Lääkärille A oli ilmoittanut liukastuneensa kadulla työmatkalla. 12.1.1998 päivätyssä työtapaturmailmoituksessa A kertoi kaatuneensa jalkakäytävällä vakuutuksenottajan kiinteistön edessä ja myöhemmin antamassaan lisäselvityksessä hän kertoi syyksi jalkakäytävän hiekoittamattomuuden. Ennen vahinkotapahtumaa lämpötila oli ollut nollan tienoilla ja alueella oli satanut vuorotellen vettä, räntää ja jäätävää tihkua sekä lunta.

Käytettävissään olleen selvityksen perusteella lautakunta piti uskottavana A:n kertomusta vahingon sattumispaikasta ja -tavasta sekä siitä että vahingon syynä oli jalkakäytävän liukkaus. Ottaen huomioon sen, että hoitokulut ja ansionmenetykset oli korvattu työtapaturmavakuutuksesta, ei A:lla ollut aiheutta väliittömästi vaatia korvausta kiinteistön omistajalta. Vakuutuksenottaja ei lautakunnan käsityksen mukaan puolestaan ollut osoittanut huolehtineensa riittävästi liukkauden torjunnasta jalkakäytävällä. Tämän vuoksi vahinko tuli korvata vastuuvakuutuksesta.

VKL 363/03

A liukastui kiinteistöosakeyhtiön parkkipaikalla 19.11.2002 klo 17.30 loukaten olkapäänsä. Vahinkotapahtumalla ei ollut silminnäkijää. A teki vahinkoilmoituksen ensin kaupungille, joka totesi 29.1.2003, ettei kyseessä ole kaupungin vastuulla oleva alue. A teki vahinkoilmoituksen kiinteistöosakeyhtiölle 3.2.2003.

Vakuutusyhtiö hylkäsi korvaushakemuksen vedoten siihen, ettei kaatumiselle ole silminnäkijää sekä siihen, että kaatumispaikan osalta on epäselvyyttä; vahinkoilmoituksessa puhutaan parkkipaikasta, mutta lääkärintodistuksessa kävelytiestä. Vahinkotapahtuman ja korvausvaatimuksen esittämisen välillä on kulunut myös niin pitkä aika, että vakuutuksenottajalla ei ole mahdollisuutta esittää selvitystä kunnossapidosta.

Lautakunta katsoi, ettei ensimmäisten potilaskorttimerkintöjen ja vahinkoilmoituksen välillä ole tapahtumapaikan osalta ristiriitaa; jalankulkijat käyttävät kyseistä pysäköintialuetta yleisesti oikotienä. Se, ettei kunnossapitovelvollinen pysty esittämään selvitystä oman huolellisuutensa arviointiin vaikuttavista seikoista, ei ole näyttövelvollisuuden jakaantuminen huomioon ottaen peruste korvauksen epäämiselle vaan pikemminkin juuri päinvastoin. Koska asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, että aluetta olisi vahinkopäivänä asianmukaisesti huollettu liukauden torjumiseksi, kiinteistöosakeyhtiö oli korvausvastuussa vahingosta.

Korvausasiat ratkaistaan kirjallisten selvitysten perusteella. Vain tuomioistuinkäsittelyssä voidaan kuulla todistajia valan nojalla. Mikäli kunnossapitovelvollinen voi kirjallisella selvityksellä, esim. hiekoituspäiväkirjamerkinnoilla, osoittaa huolehtineensa liukaudentorjunnasta asianmukaisesti, lopputulos on yleensä vahinkoa kärsineen kannalta kielteinen. Tämän vuoksi kannattaa, mikäli vain mahdollista, ottaa heti vahinkotapahtuman jälkeen liukastumispaikasta muutama valokuva.

4.2. Oma myötävaikutus

Vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:n mukaan vahingonkorvausta voidaan kohtuuden mukaan sovitella, jos vahingonkärsinyt on myötävaikuttanut vahinkoon. Myös liukastumisvahingoissa korvausta voidaan sovitella, jos vahingonkärsinyt on omalla myötävaikutuksellaan edesauttanut vahingon syntymistä esim. käyttämällä talvikeleihin täysin sopimattomia jalkineita tai olemalla rankasti humalassa. Harkittaessa sitä, voidaananko korvausta sovitella, otetaan huomioon mm. vahinkoa kärsineen ja korvausvelvollisen taloudellinen asema ja vahinkoa kärsineen myötävaikutuksen laatu. Myötävaikutuksen huomioon ottaminen on harkinnanvaraista ja tapahtuu kohtuusseikkojen perusteella. Myötävaikutuksella on lisäksi osoitettava olleen syy-yhteys vahingon syntymiseen. Korvauskäytännössä esim. polkupyöräilijöiltä on talviaikaan sattuneiden vahinkojen osalta vähennetty korvausta 1/3-1/4 juuri oman myötävaikutuksen perusteella. Talvella liukastumisvaara on polkupyörällä ajettaessa huomattavasti suurempi kuin käveltäessä ja polkupyöräilijä ottaa tietoisesti riskin lähtiessään ajamaan, erityisesti mikäli pyörässä ei ole talvipyöräilyyn tarkoitettuja renkaita.

VKL 65/01

A liukastui vakuutusentottajana olevan kiinteistön edessä astuessaan portailta alas, jolloin hänen olkaluunsa murtui. Vahingon jälkeen terveysasemalla A puhalsi 0.9 promillea. Vahinkopaikalle tulleen ambulanssimiehistön mukaan liikkuminen paikalla oli miltei mahdotonta ennen kuin siihen levitettiin hiekkaa. A ei ollut vahinkohetkellä käyttäytynyt tavanomaisesta poikkeavasti. Vahinkotilanne oli kuvattu muutenkin tyypilliseksi ja tavalliseksi. Lautakunta katsoi, että ottaen huomioon A:n alkoholinkäytön määrä ja vahinkotilanne muutoin, ei alkoholin käytöllä ole tässä tapauksessa ollut korvauksen alentamiseen oikeuttavaa merkitystä.

VKL 597/07

A liukastui ja kaatui oman taloyhtiönsä pihassa saaden rannemurtuman. Sairaalassa A puhallutettiin ja tulokseksi saatiin 2,45 promillea. Vakuutusyhtiö vähensi korvauksesta kolmasosan A:n oman myötävaikutuksen

perusteella. Tapauksessa oli selvitetty pihan olleen vain osittain hiekoitettu ja muilta osin liukas. Liukkaus oli ollut vaaraksi kaikille pihalla liikkujille. Asiassa ei ollut riittävää varmuutta siitä, että A:n alkoholin vaikutuksen alaisuus olisi aiheuttanut hänen kaatumisensa. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon, että kyseessä on pysyvän vamman aiheuttanut henkilövahinko sekä vakuutuksen perusteella maksettava korvaus, lautakunta katsoi, ettei tapaukseen liity sellaisia vakuutuksenottajan puolella olevia kohtuusseikkoja, jotka antaisivat aihetta korvauksen sovitteluun. Tämän vuoksi A:lle tuli maksaa täysi korvaus.

VKL 398/04

A oli joulukuussa terveyskylpylässä ollessaan mennyt kesäavokkaat jallassaan kylpylän pihataloon, jonne päästäkseen joutui kävelemään ulkona noin 20 metriä. Lähtiessään pihatalosta hän liukastui sen ulkoportaila saaden kaatuessaan nilkkamurtuman. Kiinteistön omistajan mukaan kulkuväylät oli aurattu, portaat lakaistu ja hiekoitettu noin kolme tuntia ennen vahinkoa. Lautakunta katsoi kiinteistön omistajan osoittaneen huolehtineensa liukkaudentorjunnasta olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Talvella ulkona olevia portaita ja kulkuväyliä ei ole mahdollista pitää sellaisessa kunnossa, että niillä voitaisiin vaaratta liikkua kesäkeuhillä. Koska vahinko ei ollut aiheutunut kiinteistön omistajan tuottamuksesta, vaan A:n tietoisesta riskinotosta, kiinteistön omistaja ei ollut korvausvastuussa vahingosta.

Kouvolan HO, Dnro S 91/437

A oli marraskuussa kaatunut pyörällään taloyhtiön pihalla pyörrien säilytyshuoneeseen johtavalla väylällä. Väylä oli ollut liukas ja hiekoittamaton. Hovioikeus totesi, että A:lla oli ollut mahdollisuus ja ottaen huomioon talvipyöräilyn vaarallisuus myös velvollisuus varautua siihen, että kulkuväylä saattoi olla pyöräilijälle liukas. Lähtemällä ajamaan hiekoittamatonta väylää hän oli tällä varomattomuudellaan myötävaikuttanut vahingon syntymiseen. Tämän vuoksi korvausta soviteltiin neljänneksellä.

4.3. Muu vahinkoon myötävaikuttanut seikka

Vahingon aiheuttaja vastaa periaatteessa vain siitä vahingosta, jonka hänen tuottamuksensa on aiheuttanut. Jos vahinkoon on myötävaikuttanut myös jokin muu syy, vahingon aiheuttaja on vastuussa vain omasta osuudestaan. Vahingonkärsineellä saattaa olla aikaisempia sairauksia ja vammoja, jotka osaltaan myötävaikuttavat liukastumistapaturmissa syntyneisiin vammoihin. Esimerkiksi selän välilevyrappeumaa sairastava ihminen voi kaatuessaan liukkaalla jalkakäytävällä saada välilevytyrän. Lääketieteellisesti arvioituna on selvää, että vähäenergisessä kaatumisessa terve välilevy ei vaurioituisi. Vammaan on siis olennaisesti myötävaikuttanut vahingonkärsineen aikaisempi, vahinkotapahtumasta riippumaton sairaus. Oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, ettei vahingon aiheuttajan korvausvastuuta voida yleensä rajoittaa vain sillä perusteella, että vahingonkärsineellä on ennestään ollut sairaus tai ruumiinvika, joka on myötävaikuttanut vahingon syntymiseen tai sen laajuuteen.

Kadun kunnossapitovelvollisen tulee liukkaudentorjunnassa ottaa huomioon se, että kadulla liikkuu kaikenkuntoisia; myös rappeumasairauksista tai luukadosta kärsiviä ihmisiä, jotka voivat kaatuessaan saada huomattavasti vakavampia vammoja kuin täysin terveet ihmiset. Mikäli vammaa tai hoidon tarvetta ei ilman vahinkoa olisi todennäköisesti syntynyt, korvausta ei voida sovitella. Mikäli kaatuminen on pahentanut jo olemassa olevia sairauksia tai niiden oireita, korvataan vain pahentuman osuus.

VKL 526/05

66-vuotias A kaatui kiinteistöosakeyhtiön kunnossapitovastuulla olevalla alueella ottaen kaatuessaan oikealla kädellä vastaan. Olkanivel kipeytyi ja siinä todettiin myöhemmin liikerajoituksia. Tutkimuksissa olkapäässä todettiin laaja-alainen kiertäjäkalvosimen repeämä, jossa oli mukana myös tulehdus- ja rappeutumamuutoksia. Kiertäjäkalvosimen repeämä voi kehittyä sisäsyntyisesti rappeutumaperäisenä muutoksena tai se voi olla vammaperäinen. Terve kiertäjäkalvosin ei repeydy kaaduttaessa käden varaan, mutta rappeutunut kudoks voi revetä vähäisessäkin tapaturmassa. Tuore vammaperäinen repeämä aiheuttaa yleensä kuitenkin välittömästi voimakkaat oireet. Alkuvaiheen lievästä oireista päätellen tässä tapauksessa kyseessä ei ollut tuore repeämä. Tämän vuoksi repeämä sinällään ei ollut korvattava. Kaatuminen käden varaan oli kuitenkin pahentanut A:n oireita, minkä vuoksi pahentuman osuus tuli korvata.

5. LOPUKSI

Suomen ilmastossa on täysin mahdotonta pitää kaikkia kulkuväyliä läpi vuoden sellaisessa kunnossa, ettei niillä koskaan kukaan voisi liukastua. Koska kulkuväylien kunnossapidosta vastaavalla ei ole ankaraa, tuottamuksesta riippumatonta vastuuta liukastumisvahinkojen osalta, vahingon korvattavuus edellyttää sitä, että liukkaudentorjunnasta ei ole lainkaan huolehdittu tai siinä ei ole saavutettu lain edellyttämää tasoa. Mikäli kunnossapitovelvollinen osoittaa huolehtineensa liukkaudentorjunnasta säännösten edellyttämällä tavalla tai poikkeuksellisen sään tehneen liukkaudentorjunnan ylivoimaiseksi, liukastumisvahinko jää korvaamatta. Koska liukastuminen on yksi yleisimmistä tapaturman syistä, kannattaa jokaisen varmuuden vuoksi huolehtia siitä, että itsellä on henkilövakuutus, joka korvaa tämän tyyppisen vahingon.

Teksti © Riitta Haapasaari, Vakuutus- ja rahoitusneuvonta.

Kuva © Mediatoimisto Crazy Mama